

Nr 77

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 12 § och 13 § 1 mom. sjöarbetstidslagen den 30 juni 1959 (nr 404).

Genom en den 21 oktober 1966 dagtecknad proposition, nr 138, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

**om ändrad lydelse av 12 § och 13 § 1 mom. sjöarbetstidslagen
den 30 juni 1959 (nr 404)**

Härigenom förordnas, att 12 § och 13 § 1 mom. sjöarbetstidslagen den 30 juni 1959 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

12 §.

Överstiger den ordinarie arbetstiden

a) 45 timmar under loppet av en vecka då fråga är om sjöman som avses i 4 § och vars ordinarie arbetstid till sjöss utgör högst 8 timmar om dygnet eller

b) 90 timmar under loppet av två veckor i följd då fråga är om annan sjöman,

skall sjömannen — — — — —

Överstiger den ordinarie arbetstiden

a) 42 timmar 30 minuter under loppet av en vecka då fråga är om dagman eller sjöman som avses i 4 § och vars ordinarie arbetstid till sjöss utgör högst 8 timmar om dygnet eller

b) 85 timmar under loppet av två veckor i följd då fråga är om annan sjöman,

— — stycket sjömanslagen.

13 §.

1 mom. Nyttjas fartyg vars brutodräktighet understiger 500 registerton i lokalfart inom svensk hamn, må ordinarie arbetstid ej överstiga 45 timmar i veckan, raster oräknade. Arbetstiden må ej något dygn överstiga 9 timmar.

Bedrives arbete med regelbunden skiftindelning, må annan arbetstid än nyss angivits tillämpas, såframt arbetstiden under en tidrymd av

1 mom. Nyttjas fartyg vars brutodräktighet understiger 500 registerton i lokalfart inom svensk hamn, må ordinarie arbetstid ej överstiga 42 timmar 30 minuter i veckan, raster oräknade. Arbetstiden må ej något dygn överstiga 9 timmar.

Bedrives arbete med regelbunden skiftindelning, må annan arbetstid än nyss angivits tillämpas, såframt arbetstiden under en tidrymd av

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

högst tre veckor icke överstiger i genomsnitt 45 timmar i veckan.

högst tre veckor icke överstiger i genomsnitt 42 timmar 30 minuter i veckan.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1967.

De i 12 § och 13 § 1 mom. angivna arbetstiderna för en vecka och två veckor skola dock, i stället för 42 timmar 30 minuter och 85 timmar, utgöra 44 och 88 timmar under tiden den 1 februari 1967—den 31 januari 1968 samt 43 och 86 timmar under tiden den 1 februari—den 31 december 1968. För tiden till och med den 31 december 1968 får avsteg göras från dessa tidsbestämningar i den ordning som föreskrives i 18 §.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att principen om 42 1/2 timmars arbetsvecka inskrivs i sjöarbetstidslagen och att lagen även i övrigt bringas i överensstämmelse med huvudlinjerna för de arbetstidsförkortningar som avtalats vid 1966 års kollektivavtalsförhandlingar. Övergången sker successivt. Den börjar den 1 februari 1967 och är helt genomförd den 1 januari 1969.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, *statsrådet Palme*, har anfört.

Sjöarbetstidsutredningens förslag till ändring av sjöarbetstidslagen bygger på arbetstidsförkortningar som avtalats vid 1966 års kollektivavtalsförhandlingar. Förslaget innebär att arbetstidsförkortningen, för annan fart än lokalfart enligt 13 §, kommer till uttryck genom att vederlag införs eller utvidgas (12 §), att ingen ändring genomförs för lokalfarten utom hamn enligt 13 § 2 mom. och att bestämmelserna om ordinarie arbetstid ändras för lokalfarten inom hamn (13 § 1 mom.). Utredningen kommer att avge sitt slutbetänkande senare.

I remissyttranden har ifrågasatts om det är lämpligt, att sjöarbetstidslagen innehåller så detaljerade regler för arbetstiden som nu är fallet, och dessutom om lagen alls bör bibehållas.

Eftersom sjöarbetstidsutredningens arbete inte är avslutat, anser jag det inte lämpligt att principiella frågor om sjöarbetstidslagen tas upp i detta sammanhang.

Enligt min mening bör sjöarbetstidslagen enligt utredningens förslag, i väntan på att utredningens arbete slutförs, nu bringas i överensstämmelse med huvudlinjerna för arbetstidsförkortningarna enligt 1966 års kollektivavtal på motsvarande sätt som chefen för socialdepartementet tidigare i dag förordat i fråga om arbetstidslagarna för de landanställda.

Invändningar kan resas mot utredningens förslag att för de sjömän som avses i 2 kap. bibehålla ordinarie arbetstider och ändra endast vederlags-

reglerna. Om den ordinarie arbetstiden minskades för vaktindelas personal, skulle emellertid nuvarande vaktsystem brytas. Enligt utredningen har ej heller arbetsmarknadens parter avsett att minska den ordinarie arbetstiden för vare sig vaktindelas eller icke vaktindelas personal som avses i 2 kap. Utredningens förslag att såvitt gäller dessa arbetstagarkategorier låta en arbetstidsförkortning komma till uttryck genom utökat vederlag bör därför godtas.

I likhet med remissinstanserna anser jag, att förslaget till ändring i bestämmelserna om lokalfart inom hamn bör godtas.

Såvitt gäller lokalfart utom hamn har vid remissbehandlingen framförts förslag både om att den ordinarie arbetstiden enligt lagen skall minskas och om att rätt till vederlag skall lagfästas. Skäl kan anföras för att, med den konstruktion sjöarbetstidslagen har, arbetstidsförkortningen på något sätt kommer till uttryck i lagen även i fråga om lokalfart utom hamn. Frågan bör emellertid utredas ytterligare. Om de av sjöarbetstidsutredningen föreslagna lagändringarna skall kunna genomföras till dess arbetstidsförkortningarna börjar enligt kollektivavtalen, kan någon ytterligare utredning inte avvaktas. Jag är därför inte beredd att nu föreslå ändring av lagens regler för lokalfart utom hamn.

Utredningen har uppmärksammat, att sjöarbetstidslagens bestämmelser i 17 § 2 mom. om övertidsersättning för arbete under vardag siffermässigt kommer att ligga något under de krav som ställs i ILO-konventionen nr 109. Enligt konventionen får övertidsersättningen i intet fall understiga 125 % av grundlönen räknat för en timme. Utredningen anmärker emellertid, att konventionens »grundlön» understiger lagens »månadslön», på vilken övertidsersättningen beräknas enligt lagen. De föreslagna ändringarna kan därför, enligt utredningen, inte anses medföra att konventionens krav åsidosätts.

Enligt maskinbefälsförbundet och fartygsbefälsföreningen bör lagens bestämmelser om övertidsersättning ändras. Föreningen uppger att för ett stort antal ombordanställda lön utgår endast med vad som i konventionen avses med grundlön.

Arbetsmarknadens parter har inte avtalat om annan övertidsersättning än den som anges i lagen. Frågan om ändring i lagens regler om övertidsersättning bör undersökas ytterligare i det fortsatta utredningsarbetet. Jag är därför inte beredd att nu föreslå någon ändring av ifrågavarande lagregler.

Det första steget i arbetstidsminskningen enligt kollektivavtalen tas den 1 februari 1967. Ändringarna i lagen bör därför, så som utredningen föreslagit, träda i kraft vid den tidpunkten.

Enligt kollektivavtalen skall arbetstiden minska stegvis så, att förkortningen helt slår igenom först den 1 januari 1969. I likhet med utredningen anser jag, att lagregler i anledning härav bör ges i form av övergångsbestämmelse. Det bör anmärkas att de sjöanställdas huvudavtal med redare-

föreningen skiljer sig från de landanställdas huvudavtal bl. a. därigenom att arbetstiden stegvis förkortas två år med en timme och ett år med en halv timme och inte med 50 minuter varje år.

De av utredningen föreslagna tidpunkterna för lagregeln om den stegvisa arbetstidsminskningen, den 1 februari åren 1967 och 1968, överensstämmer med bestämmelserna i huvudavtalen mellan redareföreningen och de ombordanställdas organisationer. Enligt de avtal som slutits med arbetsgivareföreningens allmänna grupp har emellertid tidpunkterna för arbetstidsförkortning under åren 1967 och 1968 förlagts en månad senare. Sågverksförbundet har, enligt vad som inhämtats vid ärendets beredning, ännu inte träffat alla avtal för bl. a. bogserflottan. Arbetsgivareföreningens allmänna grupp och Sågverksförbundet anser med hänsyn till dessa förhållanden, att en särskild övergångsbestämmelse behövs. De anser sig utan en sådan bestämmelse inte ha möjlighet att avtala om avsteg från lagens bestämmelser om vederlag.

I 18 § sjöarbetstidslagen har arbetsmarknadens parter getts möjlighet att genom kollektivavtal göra avsteg från lagens bestämmelser om ordinarie arbetstid och om arten av det arbete som får åläggas sjöman som ordinarie arbete. Såvitt gäller vederlag kan parterna enligt 12 § avtala om vederlagets form och storlek. Avsteg från tidsbestämningarna för vederlag kan däremot förekomma endast efter dispens enligt 1 § 3 mom.

Eftersom här synes kunna bli fråga om endast begränsade avsteg under en övergångsperiod, anser jag att lagstiftningen genom en särskild övergångsbestämmelse bör ge parterna möjlighet att frångå tidsbestämningarna i lagens vederlagsregler. Möjligheten bör anknyta till det sätt att avtala, som anges i 18 §, och avse endast tiden till dess den nu föreslagna arbetstidsförkortningen helt genomförs.

Lagrådet

Lagrådet har lämnat lagförslaget utan erinran.

Utskottet

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får därför hemställa,

att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition, nr 138.

Stockholm den 22 november 1966

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Strand, fru Carlqvist, fru Hamrin-Thorell, herr Lars Larsson, fru Nilsson, herrar Edström, Hübinette och fru Elvy Olsson;

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Lundberg, Bengtsson i Varberg, Johansson i Södertälje, Fredriksson, Gomér, Ringaby och Ullsten.